

Fyll i arbetsbeskrivningen genom att ersätta den ljusgrå texten med din egen text. Spara och bifoga dokumentet i samma mapp som resten av ditt bidrag.

NAMN:

Marcus Hansson

Ulrika Björkstén

E-POST:

permarcushansson@gmail.com

ulrika.bjorksten@sr.se

ARBETSNAMN:

Den blinda tron på kall fusion

DESSA PERSONER ANMÄLS OCH KAN NOMINERAS

Marcus Hansson, reporter

Ulrika Björkstén, producent

FÖRUTOM OVANSTÄENDE DELTOG FÖLJANDE PERSONER

PUBLICERINGSDATUM

27 maj: del 1: Den blinda tron på kall fusion.

28 maj: del 2: Negativa mätresultat publicerades aldrig.

30 maj: del 3: Svenska forskare på bjudresa kring e-katalysator

Länkar till nyhetsbitarna:

<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=406&grupp=21161&artikel=5872983>

<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=406&grupp=21161&artikel=5874610>

<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=406&grupp=21161&artikel=5876160>

Länkar till Vetandets värld-reportagen:

<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=406&grupp=21161&artikel=5873195>

<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=406&grupp=21161&artikel=5874267>

<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=406&grupp=21161&artikel=5875376>

VAR PUBLICERADES JOBBET?

Sveriges Radio – Vetenskapsradions nyhetssändningar och i tre delar i programmet Vetandets värld.

BESKRIV RESULTATET AV GRÄVET KORTFATTAT

Italienaren Andrea Rossi har fått stor uppmärksamhet för sin påstådda energiuppfinnning e-katalysatorn som påstås skapa så kallad kall fusion. Om hans påståenden stämmer så står världens hela energisystem inför en total revolution. Århundradets upptäckt helt enkelt. Men han låter ingen titta in i lådan som innehåller den revolutionerande uppfinningen. Trots många frågetecken dels kring själva maskinen och dels kring Rossis bakgrund så har en rad svenska forskare och journalister gjort sig till Andrea Rossis verktyg. I inget annat land i världen har han fått så mycket positiv uppmärksamhet som i Sverige. En uppmärksamhet som lett till att han kunnat sälja sin påstådda mirakelteknik för stora belopp.

- Vi visar i vår reportageserie hur Rossis trovärdighet och ekonomiska framgångar tydligt hänger ihop med de mycket positiva omdömen han fått från forskare vid Uppsala Universitet, Kungliga vetenskapsakademien, forskningsorganisationen Elforsk och Kungliga Tekniska Högskolan.

- Vi visar också att positiv rapportering i Sveriges Television och Sveriges största tekniktidning, Ny Teknik, varit avgörande för Rossi.

- Vi har avslöjat att flera forskare anställda vid svenska universitet har åkt på bjudresor till Italien och efter det skrivit positiva vetenskapliga rapporter om Rossis påstådda teknik.

- Vi har kunnat visa svart på vitt att Andrea Rossi redan för 30 år sedan kom med huvudlösa påståenden om makalösa energiuppfinnningar och att han även då använde sig av forskare och media för att skapa trovärdighet för sina mirakelmaskiner.

- Vi har på plats i Italien kunnat visa hur Rossis tidigare kriminella verksamhet lett till omfattande miljöförstöring och mycket stora saneringskostnader för de italienska skattebetalarna och att han upprepade gånger dömts till långa fängelsestraff för bland annat miljöbrott och skattebrott.

- Vi har spårat upp vetenskapliga rapporter som gjorts på uppdrag av Rossi-vänliga forskare men som gömts undan när resultaten talat emot Rossis fantastiska påståenden.

PÅ VILKET SÄTT ANSER DU ATT GRÄVET UPPFYLLER KRITERIERNA FÖR GULDSPADEN?

- Det har varit svårt för en intresserad publik att skapa sig en oberoende bild av Andrea Rossi. Ny Tekniks ensidigt positivt vinklade rapportering har dominerat och gjort att många som inte varit så insatta trots på italienarens påståenden.
- Ledande beslutsfattare på bland annat Uppsala universitet har inte vetat om att Rossi har ett kriminellt förflutet och i trettio års tid kommit med huvudlösa påståenden om makalösa energimaskiner.
- Omfattningen av det svenska stödet till Andrea Rossi – dels av forskare och dels av media – har inte varit känt tidigare. Det svenska stödets betydelse för Andrea Rossis möjligheter att sälja sitt patent till miljonbelopp har inte heller varit känt.
- Att de svenska forskarna har åkt på bjudresor och befunnit sig i en beroendeställning gentemot Rossi har inte varit känt tidigare.
- Idén till granskningen och genomförandet står Vetenskapsradion för. Det har tidigare inte gjorts någon omfattande och oberoende journalistisk granskning av de svenska forskarnas koppling till Rossi.
- Granskningen bryter mark för en helt ny genre – grävande vetenskapsjournalistik, där framträdande experters utsagor och trovärdighet granskas på riktigt. Det är en svårarbetad genre som kräver en kombination av flera journalistiska kompetenser: en vetenskapsjournalistisk granskning av faktainnehållet i kombination med traditionell grävande journalistik och god förmåga till gestaltning för att göra innehållet begripligt. Samhället blir allt mer beroende av expertkunskaper och många av experterna är offentliganställda på universitet och högskolor. Svensk skattefinansierad forskning omsätter 30 miljarder om året. Ändå blir forskarvärlden sällan granskad. Därför menar vi att goda exempel på grävande vetenskapsjournalistik behöver lyftas fram så att den här arbetsmetoden används oftare.

HUR UPPSTOD URSPRUNGSIDÉN TILL PROJEKTET?

Vetenskapsradions chef Ulrika Björkstén har sedan uppståndelsen kring Rossi och hans påstådda maskin började 2011, upprepade gånger blivit kontaktad av personer som velat att Vetenskapsradion ska berätta om den. Deras utgångspunkt har varit att världen nu står inför en stor revolution och att eftersom inflytelserika svenska forskare med kopplingar till nobelpriskommittén uttalat sig positivt, så måste vetenskapsradion också berätta om det här.

Ulrika Björkstén har följt kall fusions-forskningen ända sedan 1989 då de amerikansk/brittiska kemisterna Fleischmann och Pons hävdade att de lyckats producera överskottsenergi med hjälp av kall fusion, och hade därför en lång erfarenhet av de återkommande bluffarna inom detta område. Med tanke på att det denna gång handlade om framträdande svenska forskare vid Uppsala universitet, KTH samt med anknytning till KVA och nobelpriskommittén för fysik som ställt sig bakom en mycket omstridd självutnämnd uppfinnare, så ansåg hon att en kritisk granskning av deras bevekelsegrunder var nödvändig, i kombination med en genomgång av fältets vetenskapligt mycket tvivelaktiga historia. Hon gav därför frilansmedarbetaren Marcus Hansson i uppdrag att göra ett kritiskt hållet reportage om kall fusion-forskningen och Andrea Rossi. Allt eftersom researcharbetet fortskred insåg vi att det krävdes en mer omfattande djupdykning i ämnet.

VILKA ARBETSMETODER TILLÄMPADES?

Vi har satt oss in i den naturvetenskapliga bakgrunden till kall fusion och kunnat visa att det inte finns någon täckning för Andrea Rossis påståenden, som snarast kan liknas vid modern alkemi.

Vi har intervjuat ett stort antal oberoende forskare inom relevanta områden som bekräftat denna bild.

Vi har begärt ut stora mängder epost mellan de svenska forskarna och Andrea Rossi.

Vi har besökt Italien och intervjuat en lång rad personer med förstahandskunskap om Rossis förflutna.

Vi har i Italien också besökt platser där Rossi tidigare haft verksamhet och därigenom kunnat belägga att han upprepade gånger ljugit om sitt förflutna.

Vi har spårat upp italienska domstolshandlingar som belägger svart på vitt att Andrea Rossi upprepade gånger dömts till långa fängelsestraff kopplat till tidigare påstådda uppfinningar.

Vi har gjort både bakgrunds- och konfrontationsintervjuer med de berörda parterna, det vill säga de svenska forskare och journalister som på olika sätt ställt sig bakom Andrea Rossi och gett honom trovärdighet.

Vi har upprepade gånger sökt Andrea Rossi med både specifika och generella frågor och tydligt redovisat för honom att vi kommer att ge utrymme för stark kritik mot både hans vetenskapliga stringens och hans tidigare verksamhet. Andrea Rossi har avböjt all medverkan.

Arbetet har krävt ett nära samarbete mellan den grävande reportern Marcus Hansson och seriens producent Ulrika Björkstén för att våra respektive styrkor skulle kunna användas på bästa sätt och resultera i en unik vetenskapsjournalistisk granskning. Marcus har gjort allt arbete ute i fält, han har gjort alla intervjuer och fått fram alla relevanta dokument. Ulrika har kunnat bedöma den vetenskapliga relevansen i de påståenden som har kommit från de olika sidorna, läst den naturvetenskapliga bakgrunden och tagit fram relevanta vetenskapssociologiska studier. Särskilt i konfrontationsintervjuerna med de svenska forskare som på olika sätt ställt sig bakom Rossi har det varit viktigt att kunna bemöta och ifrågasätta de kvasivetenskapliga argument som framförts, eftersom de kommit från väletablerade forskare som lätt kan ägna sig åt härskartekniker som går ut på att göra en icke vetenskapligt skolad reporter osäker genom att använda ett svärgenomträngligt språkbruk. Inför Marcus konfrontationsintervjuer har vi därför tillsammans gått igenom olika möjliga vetenskapliga och kvasivetenskapliga svar från forskarna och hur de kan bemötas.

Vi har upprättat en tidslinje för att skapa klarhet i alla turerna kring Rossis förflutna.

VILKA TYPER AV KÄLLOR ANVÄNDES?

Vi har talat med italienska åklagare, domare och borgmästare i städer som drabbats av Andrea Rossis tidigare kriminella verksamhet.

Vi har tagit del av italienska rättsdokument.

I de flera hundra mejl som vi begärt ut mellan ett dussintal inblandade personer har vi också fått tillgång till detaljerade bilagor med "forskningsresultat" som ytterligare belägger att Andrea Rossis påståenden inte är trovärdiga.

Vi har också sparat upp vetenskapliga resultat gjorda vid svenska laboratorier som starkt talar emot Rossis påståenden, men som gömmts undan av forskare och journalister som stått på hans sida.

Vi har läst vetenskaps- och sociologiska studier av tidigare påstådd kall fusionsforskning.

Vi har läst vetenskapliga originalpublikationer om påstådd kall fusion.

VILKA PROBLEM STÖTTE DU PÅ UNDER ARBETET?

De svenska forskare som från första början hållit huvudet kallt och ifrågasatt Rossis påståenden har känt sig illa behandlade av både Ny Teknik och Sveriges Television. Deras bästa argument har inte kommit fram. De var därför till en början tveksamma till att ställa upp på en intervju eftersom de var rädda för att ännu en gång bli felaktigt citerade eller sönderklippta. Efter övertalning och med löfte om att de skulle få lyssna igenom de reportagebitar där de är med, gick de till slut med på intervju.

Italienska rättsdokument var mycket svåra att komma över och har krävt samarbete med italienska journalister med kunskap om det italienska systemet.

Flera intervjupersoner i Italien ville inte ställa upp med namn av rädsla för att bli åtalade av Andrea Rossi. Vi har därför inte använt oss av dessa personers utsagor för att stötta vår berättelse.

Stämningen mellan de som tror på Rossi och de som anser att han är en bedragare är extremt polariserad. För att inte bli ifrågasatta har vi arbetat extremt noga med att faktakolla varje liten detalj i våra reportage. Varje påstående eller faktabit i manus är kopplad till en källhänvisning.

Ovanan hos högt uppsatta naturvetenskapliga forskare att granskas och ifrågasättas har gjort konfrontationsintervjuerna särskilt besvärliga.

HUR LÅNG TID TOG PROJEKTET?

Tre månaders heltidsarbete för Marcus Hansson. Bakgrundsarbete utspritt över flera års tid av Ulrika Björkstén, när det gäller den vetenskapliga bakgrunden till kall fusion.

VILKA REAKTIONER HAR ARBETET FÅTT FRÅN MYNDIGHETER OCH KOLLEGOR?

Uppsala Universitet har försvarat sig med att forskare har frihet att forska på vad de vill.

Forskningsorganisationen Elforsk som gett pengar till tester på Rossis maskin tänker fortsätta satsa på kall fusion.

Reportagen har lett till en hätsk debatt bland de som tror på Rossi och de som anser att han är en bedragare.

Det har kommit många mejl till redaktionen med beröm och en rad forskare vid svenska universitet och vetenskapsakademier har uttryckt tacksamhet att den svenska inblandningen kring Andrea Rossi äntligen kritiskt granskats. Vi har också fått flera internationella reaktioner från ledande forskare. Reportageserien har även uppmärksamats i italiensk media.

Serien har gett upphov till att vetenskapsredaktionen på Sveriges Radio har fått in en mängd tips på oegentligheter vid svenska universitet som vi uppmanats granska.

Ny Teknics chefredaktör ställer sig bakom sin reporter Mats Lewan och kallar i en ledare vår granskning för tunn. Vetenskapsradions chef Ulrika Björkstén fick bemöta kritiken i en debattartikel som för Ny Teknics del tycks ha blivit slutordet i debatten.

HAR PROJEKTET ANMÄLTTS TILL PO, GRANSKNINGSNÄMNDEN ELLER ANNAN INSTANS?

Ja, till granskningsnämnden. Inget utöver själva registreringen av anmälan har vidare meddelats redaktionen.

TELEFON/E-POST TILL NOMINERADE JOURNALISTER:

permarcushansson@gmail.com Tel: 0049 163 5444762

ulrika.bjorksten@sverigesradio.se Tel: 018 174142

